

Тютюнник С. В.

к.е.н., доцент кафедри організації обліку та аудиту

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

РИНОК ЗЕРНА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Зерновиробництво є стратегічним та найбільш пріоритетним напрямом розвитку аграрного сектору економіки як України в цілому, так і більшості її регіонів, оскільки зернова галузь – одна з найбільших галузей, яка забезпечує значну частку експортної виручки за рахунок реалізації продукції на зовнішні ринки. Упродовж 2015-2017 рр. спостерігалася нестійка тенденція частки зернових культур у загальному обсязі експорту: її зростання з 15,5 % у 2015 році до 16,5 % у 2016 році та зниження до 15,1 % у 2017 році [3]. Така тенденція пояснюється зменшенням обсягів валового збору зернових та зернобобових культур у 2017 році. Проаналізуємо під впливом яких чинників відбулася дана зміна (табл. 1).

Таблиця 1

Факторний аналіз валового збору зернових та зернобобових культур в цілому по Україні за 2016-2017 рр.¹

Показник	Значення
Валовий збір, тис. т:	
2016 р.	65951,5
2017 р.	61283,5
Зібрана площа, тис. га:	
2016 р.	14317,2
2017 р.	14494,9
Урожайність, ц з 1 га:	
2016 р.	46,1
2017 р.	42,3
Відхилення (+,-) – всього, тис. т	-4668
у т. ч. за рахунок:	
зібраної площі	+870
урожайності	-5538

¹ Джерело: Доповідь «Про соціально-економічне становище України за 2017 р.» – Державна служба статистики України. – Київ, 2018 – 122 с.

Таким чином, упродовж 2016-2017 рр. валовий збір зернових та зернобобових культур в цілому по Україні зменшився з 65951,5 тис. т до 61283,5 тис. т (на 4668 тис. т, або 7,1 %). Така зміна обумовлена впливом двох факторів. У результаті розширення зібраних площ на 177,7 тис. га (1,2 %) валовий збір збільшився на 870 тис. т. Одночасно внаслідок зниження урожайності на 3,8 ц з 1 га (8,2 %) валовий збір скоротився на 5538 тис. т.

Отже, темп приросту зібраних площ (1,2 % – екстенсивний чинник) не перекрив темпу зниження урожайності (8,2 % – інтенсивний чинник), що й обумовило зменшення валового збору на 7,1 % у 2017 р. порівняно з 2016 р.

Основними виробниками зерна в Україні є сільськогосподарські підприємства, а пріоритетними каналами збуту – продаж зерна комерційним структурам, населенню та видача в рахунок оплати праці та майнових паїв і плати за землю, продаж на роздрібних ринках. Основним напрямом підвищення ефективності функціонування ринкової інфраструктури, на думку О. В. Захаріної, є оптимізація кількості елементів інфраструктури, насамперед, оптово-продовольчих ринків, центрів інформаційно-консультаційного обслуговування і цінового моніторингу, консалтингових та дорадчих служб, фінансово-кредитних і страхових установ, а також створення умов тісної співпраці з ними виробників зерна.

Ринок зерна України – це середовище, де взаємодіють і органічно переплітаються різні суб'єкти господарювання. А саме: господарства населення, фермери, сільськогосподарські підприємства, агрохолдинги, урядові структури, міжнародні організації, які спеціалізуються на торгівлі сільськогосподарською продукцією. Частка великих аграрних компаній на ринку зерна становить близько п'ятої частини виробництва всієї зернової продукції країни [1].

Таким чином, основою зернопродуктового підкомплексу є потужне вітчизняне зерновиробництво, яке має гарні тенденції розвитку. Зміни на світових ринках зерна створюють для України надзвичайно привабливі умови для нарощування виробництва та експорту [2]. Однак, поряд з цим, є економічно необґрунтовано вивозити великі обсяги зернових, як сировини для виробництва

продукції тваринництва. Потрібно нарощувати обсяги експорту готових зернопродуктів та продуктів переробки зерна з метою підвищення конкурентоспроможності держави. З метою покращення стану в галузі зерновиробництва пропонується: внести зміни в систему податкового та митно-тарифного регулювання; створити систему моніторингу та прогнозування ринку зерна; стимулювати ринковий попит та пропозицію на зерно; удосконалити інфраструктуру ринку зерна; гарантувати захист вітчизняним товаровиробникам при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності; проводити SWOT-аналіз галузі та окремих товаровиробників з метою визначення слабких і сильних сторін та можливостей і загроз у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Захаріна О. В. Розвиток ринку зерна України та його вплив на формування конкурентоспроможності національної економіки / О. В. Захаріна // Вісник ЖНАЕУ. Ефективність та конкурентоспроможність аграрного виробництва. – 2016. – 1(54). Т. 2. – С. 95-109.
2. Липчук В. Структурні зміни у зерновиробництві: регіональний аспект / В. Липчук, Д. Малаховський // Аграрна економіка. – 2016. – С. 53-60.
3. Про соціально-економічне становище України за 2017 рік : доповідь [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.